

Kaupunginhallitus 23.05.2022 § 167

§ 167

Päivitetyn Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman hyväksyminen (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Ojavuo Pia

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus

1
ehdottaa, että valtuusto hyväksyy sote- ja pelastustoimen muutoksilla päivitetyn Taloudellisesti kestävä Espoo -tuottavuus- ja sopeutusohjelman kokonaisuuden. Ohjelman toimenpiteillä ja linjauksilla tavoitellaan XXX milj. euron sopeutusta käyttötalouteen valtuustokauden 2021–2025 loppuun mennessä sekä investointitason laskemista kymmenellä prosentilla vuosina 2021–2030

2
toteaa, että ohjelmasta päätetään valtuustossa 13.6.2022. Ohjelman tavoitetasot ja toimenpiteet sisällytetään kehykseen ja taloussuunnitelmaan 2023–2025.

Käsittely

Puheenjohtaja Tiina Elon kannattamana ehdotti, että kaupunginhallitus jättää asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Kaupunginhallitus jätti asian pöydälle valtuuston neuvottelutoimikunnan lausuntoa varten.

Selostus

Espoo – tarinassa todetaan, että valtuustokauden aikana toimeenpanemme Take-ohjelma. Ohjelman tavoitteena on menojen ja tulojen tasapainoon saaminen, investointitason laskeminen lähemmäksi tulorahoituskykyä ja kunta-valtio -kustannusjakosuhteen oikeudenmukaistaminen Espoon osalta. Kaupungin resurssien käytön optimoimiseksi arvioidaan kaupunkikonserniin kuuluvat toiminnot. Kaupungin investointikyky ja -tarpeet on arvioitava ja on varauduttava sote-uudistuksen seurauksena investointikatkon laskemiseen. Espoon kunnallisveroa ei nosteta sote-uudistuksen yhteydessä.

TakE-ohjelman tavoitetasot ja toimenpiteet päivitetään sote- ja pelastustoimen uudistuksen vaikutusten osalta kevään 2022 aikana siten, että ohjelma parantaa Espoon kykyä sopeutua uudistuksen aiheuttamiin taloudellisiin muutoksiin. Samassa yhteydessä arvioidaan TakE-ohjelman kipukohdat. Ohjelman tavoitteet kaupungin talouden tasapainottamisesta ja velkaantumisen kääntämisestä laskuun pidetään ennallaan.

Vuoden 2021 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunnan suosituksena on, että talouden tasapainotuksen ja tuottavuuden sopeuttamisohjelman toteuttaminen on välttämätöntä kaupungin ja konsernin talouden kestävän tasapainon saavuttamiseksi ja sote-uudistuksen tuomiin muutoksiin sopeutumiseksi. Talouden tasapainottamis- ja tuottavuustoimenpiteiden toteuttamista on määrätietoisesti jatkettava ja tehostettava, jotta Espoon kaupunkikonsernin talous saadaan kestävään tasapainoon asukkaiden peruspalvelut turvaten.

Valtuuston 19.10.2020 päättämän Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjauksia ja toimenpiteitä on päivitetty kevään 2022 aikana tehdyn työpajatyöskentelyn perusteella. Alkuperäisestä ohjelmasta on poistettu hyvinvoinnin ja terveyden toimialaa ja pelastustoimea koskeneet tuottavuustavoitteet vuosilta 2023–2025, päivitetty vuodelle 2022 kohdistettujen tavoitteiden toteumaennusteet, sekä valmisteltu uusia tuottavuutta tai tulokertymää parantavia tavoitteita. Ohjelmasta käydään poliittiset neuvottelut touko-kesäkuun 2022 vaihteessa. Ohjelman tavoitetasot ja sisältö päivitetään neuvottelu-tuloksen mukaiseksi.

Talouden tilannekuva on muuttunut

Espoo ja koko kuntatalous selvisivät Koronavirusepidemiasta taloudellisesti hyvin valtion koronakorvauksien ansiosta. Suomen talouskasvu oli -2,9 prosenttia vuonna 2020 koronasta johtuen, mutta elvytyksen avulla palautui nopeasti 3,5 prosentin tasolle vuonna 2021. Vuonna 2022 talouskasvun odotettiin jatkuvan, mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuun 24. päivänä on muuttanut olennaisesti kuvaa maailman, Euro-alueen ja Suomen talouskehityksestä.

Valtiovarainministeriö arvioi kevään 2022 taloudellisessa katsauksessa, että Suomen kokonaistuotanto kasvaa keskimäärin 1,5 prosenttia ja kuluttaja-hintainflaatio kiihtyy 4 prosenttiin vuonna 2022. BKT kasvuarvio vuonna 2023 on 1,7 prosenttia ja 1,5 prosenttia vuonna 2024. Valtiovarainministeriön ennuste perustuu oletukseen, että sota ei laajene Ukrainan ulkopuolelle vaan jäätyy Ukrainaan ja pakotteet, joita länsimaat ovat asettaneet Venäjälle ja Venäjä länsimaille, pysyvät voimassa nykyisenlaisina pitkään. Jos sota tai pakotteet laajenevat, häiriöt Euroopan taloudessa ulottuvat syvemmälle ja vaikuttavat pidempään. Talouskasvun arvioidaan heikommassa skenaariossa putoavan 0,5 prosentin tasolle ja inflaation nousevan 6,5 prosenttiin. Tilastokeskuksen laskema kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli maaliskuussa 5,8 prosenttia mm. polttoaineiden hinnankorotuksesta johtuen. Talouden tulevan kehityksen tarkempi arviointi on kuitenkin mahdotonta, kun ei ole tietoa sodan kestosta ja etenemisestä, eikä Venäjälle asetettujen pakotteiden ja vastapakotteiden kehittymisestä.

Sote- ja pelastustoimen uudistus astuu voimaan 2023. Espoon tulee sopeutua uuteen rahoitusmalliin, jossa verorahoitusta leikataan voimakkaasti ja korvataan valtionosuu-della. Viimeisen 10 vuoden aikana

lähes 5 miljardin euron tasolle noussut konsernin lainakanta jää kaupungin vastuulle.

Ohjelman rakenne

Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelma- asiakirja sisältää talouden tilannekuvan ja kuvauksen Espoon kasvun haasteista. Venäjän hyökkäysota, koronavirusepidemian aaltoilu ja jälkiseuraukset, sekä sote- ja pelastustoimen uudistuksen jälkeinen rahoitusmalli aiheuttavat suurta epävarmuutta Espoon talouden kehitykseen.

Taloudellisesti kestävä Espoo linjaukset ja tuottavuustavoitteet on valmisteltu ja päivitetty teemoittain. Asiakirjan alussa on kuvaus linjauksien ja toimenpiteiden teema-alueiden sisällöstä. Ohjelma-asiakirjan lopussa on lueteltu 37 linjausta, ja Ohjelman liitteenä (Excel) on päivitetty tuottavuutta lisäävät toimenpiteet tuottavuustavoitteineen, jotka konkretisoivat linjausten toimeenpanoa seuraavina vuosina.

Päivitetyt Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteet
Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelmaa on toteutettu vuodesta 2021 alkaen. Vuoden 2021 aikana tulosityksiköt toteuttivat hyvin toimenpiteitä ja asetetusta 22,8 milj. euron tuottavuustavoitteesta saavutettiin 16,6 milj. euroa. Tosiasiassa ohjelman tavoitteita toteutui 23,8 milj. euroa, mutta työllisyyspalvelujen toimenpiteen mittariksi asetettu työ-markkinatuen kuntaosuus, joka kasvoi pitkäaikaistyöttömyyden kasvusta johtuen, vähensi tuottavuustoteumaa 7 milj. eurolla.

Päivitetyssä ohjelmassa työllisyyspalvelujen toimenpiteiden mittareista on poistettu työmarkkinatuen kuntaosuus, jonka kehitykseen vaikuttavat monet työllisyyspalvelujen vaikutuksesta ulkopuoliset tekijät. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitystä seurataan erillisellä, kaupunkitasoisella tavoitteella.

Valtuuston 19.10.2020 hyväksymää ohjelmaa on päivitetty poistamalla hyvinvoinnin ja terveyden toimialle ja pelastustoimelle kohdistetut tavoitteet vuosilta 2023–2025, sekä päivittämällä vuodelle 2022 kohdistettujen tavoitteiden toteumaennusteet. Poistaminen vähensi tuottavuustavoitteita vuosille 2023–2025 yhteensä 47,7 milj. euroa. Lisäksi vuosilta 2021–2022 jää toteutumatta arviolta 7,2 milj. euroa hyvinvoinnin ja terveyden toimialalla asetettuja tuottavuustavoitteita.

Keväällä 2022 pidetyissä työpajoissa tulosityksiköt päivittivät alkuperäisiä toimenpiteitä sekä määrittelivät uusia tuottavuutta ja tulokertymää parantavia toimenpiteitä. Ohjelman päivityksen jälkeen toimenpiteillä tavoitellaan tulojen lisäystä yhteensä 16,3 milj. eurolla ja toimintamenojen kasvun hidastamista 93,8 milj. eurolla. Toimintakatteen kasvu hidastuu 110 milj. eurolla perusuraan verrattuna, tavoite sisältää jo vuonna 2021 toteutuneet tavoitteet.

Lisäksi päivityksen yhteydessä vähennettiin kiinteistöveroselvityksen tavoitteista 5 milj. euroa laskentaperusteen tarkentamisesta johtuen ja digitalisaatiohankkeiden tuottavuustavoitteita pienennettiin mm. hankkeiden siirtymisestä ja HVA siirtojen toteutumisesta johtuen 3,1 milj. euroa. Ohjelmaan lisättiin kertaluontoisia omaisuuden myyntiin liittyviä tulotavoitteita. Ohjelma ei sisällä verojen korotusta vuosille 2023–2025. Ohjelman tavoitteena vuosina 2021–2025 on:

hidastaa suunnitelmallisesti käyttötalouden kasvua 120 milj. eurolla perusuraan nähden vuoden 2025 loppuun mennessä ohjelman linjauksia ja toimenpiteitä toteuttaen. Tämä tarkoittaa toimintakatteen kasvun hillitsemistä 110 miljoonalla vuoteen 2025 mennessä, kiinteistöverotuottojen kasvattamista 10 miljoonalla eurolla nostamalla kiinteistöveroprosentteja vuodesta 2021 alkaen sekä varmistamalla, että kaikki kiinteistöt ovat verottajan verokannassa.

2

laskea kaupungin investointitasoa 10 prosentilla hankkeiden toteutustapaa, laajuutta ja kustannuksia tarkastamalla. Kaupungin 10 vuoden investointiohjelman kokonaistaso, investointikatto, lasketaan keskimäärin 250 miljoonaan euroon /vuosi. Tavoitteella hidastetaan sekä konsernin lainakannan että toimialojen vuokratilakustannusten kasvua.

3

kehittää palvelujen ja prosessien kustannusvaikuttavuutta suunnitelmallisesti ja viranhaltijat ja luottamushenkilöt sitoutuvat talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamiseen.

4

Konsernin velkaisuuden vähentämiseksi kaupungin omalle toiminnalle tarpeettomista tiloista luovutaan ja pääoman vapauttamiseksi myydään strukturoidulla kilpailutuksilla useita rakennuksia, toimitiloja tai salkkuja ja muuta omaisuutta yhteensä 300–500 milj. euroa myyntiarvolla vuosina 2023–2025.

Linjauksilla ja toimenpiteillä kohti taloudellisesti kestävää Espoota 2025

Ohjelmassa asetetut 37 linjausta ohjaavat kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista, resurssointia ja päätöksenteon valmistelua aina vuoteen 2025 saakka.

Ohjelman toteutuksen ensimmäiseksi tarkastuspisteeksi oli päätetty 31.7.2022, tarkastus korvataan ohjelman päivityksellä 2022 muuttunutta toimintaympäristö vastaavaksi.

Ohjelman vaikutusta tarkastellaan vuosittain kehysvalmistelun yhteydessä, myös tulopuolta. Vuosina 2023–2025 sote- ja maakuntauudistus aiheuttaa suuria muutoksia kaupungin talouteen. Mikäli talouden sopeutusohjelma ei ole kääntänyt Espoo konsernin tulojen ja menojen epätasapainoa syksyyn 2025 mennessä kestävämmälle uralle, tarkastellaan silloin sopeutuksen lisäämistä ja verojen korotusta. Ohjelmakauden aikana tarkastellaan myös rahastojen käyttöä.

Ohjelman julkaisu ja esittely

Ohjelman linjaukset ja tuottavuutta kehittävät toimenpiteet julkaistaan ja esitellään kaupunginhallituksen kokouksessa 23.5.2022

Kaupunginhallitus pyytää ohjelmasta valtuuston neuvottelutoimikunnan lausunnon siten, että asia voidaan käsitellä kaupunginhallituksen kokouksessa 6.6.2022. Valtuusto-ryhmät voivat lähettää kysymyksiä ohjelman toimenpiteisiin liittyen 27.5.2022 mennessä. Vastaukset toimitetaan 30.5.2022 aikana.

Valtuuston neuvottelutoimikunta neuvottelee ohjelmasta 30.5, 31.5 ja 2.6.2022. Kaupunginhallitus käsittelee ohjelmaa uudestaan 6.6.2022.

Päivitetystä ohjelmasta päätetään lopullisesti valtuuston 13.6.2022 kokouksessa.

Ohjelman neuvottelutuloksen mukaiset tavoitetasot ja toimenpiteet sisällytetään kehykseen ja taloussuunnitelmaan 2023–2025 sekä tulostavoitteisiin.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Liite 1. Take tuottavuustavoitteet päivitys 23.5.2022
- 2 23.5.2022 TakE Ohjelma_Neuvottelupohja

Oheismateriaali

Tiedoksi